

Hallinto mahdollisuutena avoimuuteen

Suomi on poikkeuksellisen hyvä mahdollistaja ja digitaalisen hallinnon edelläkävijä. Hallinto ja kansalaisyhteiskunta tukevat toisiaan. Kansalaiset osallistuvat palvelutuotantoon ja hallinto käyttää hyödykseen kansalaisten havainnointikyvyn. Hallinto palvelee ja auttaa kansalaisia ja yrittäjiä. Turhat säännöt, päällekkäisyydet ja ”hallintoa hallinnolle” -tehtävät on poistettu. Julkiset palvelut ovat kaikille helposti saatavilla. Kaikki tieto on sähköistetty, ja jokainen saa hallita ja käyttää omia tietojaan. ICT keventää hallintoa ja sen avulla toteutetaan ihmisten arkea parantavia uudistuksia. Suomi uudistuu notkeasti jatkuvan kokeilutoiminnan avulla. Avoimuuteen perustuvasta hallinnosta on kehitetty menestyvä vientituote. Hyvinvointiyhteiskunnan sydänarvot on säilytetty ja niitä vaalitaan kaikessa toiminnassa ja uudistamisessa.

Virkamies muuttuu fasilitaattoriksi

Virkamiehet muuttuvat ihmisten elämää helpottaviksi ja hyvinvointia mahdollistaviksi fasilitaattoreiksi, jotka ratkovat yhdessä kansalaisten ja yrittäjien kanssa erilaisia ongelmia. Tähän tarvitaan fasilitointikykyä ja osallistumisen mahdollistavia rakenteita, sillä itseorganisoituminenkaan ei tapahdu itsestään. Hallinto voi vahvistaa kansalaisten havainnointikykyä ja käyttää hyödykseen vahvistuneet kansalaiset.

Virkamiehen on tunnettava hallinnoimansa alue. Se edellyttää toimimista ihmisten kanssa. Esimerkiksi opetusviraston virkamies voisi mennä tietyksi aikaa kouluihin katsomaan arkista toimintaa ja rakennusvirastosta virkamiehen askeleet kulkisivat tutustumaan rakennustyömaille.

Myös kansalaisilta vaaditaan osaamista. He eivät voi vain vaatia, vaan tarvitaan myös halua tehdä ja tarttua ongelmiin. On aiheellista kysyä, kuka haastaa kansaa kun kansa haastaa hallintoa. Toisaalta kaikkia kansalaisten ja yrittäjien hyvinvointiongelmia ei välttämättä voida ratkoa yhteisesti. Osa hankalammista ongelmista saattaa jäädä hallinnon ja politiikan kautta ratkottaviksi.

Aktiiviset hyvinvointivaltion asukkaat

Hallinnolla on erityisen tärkeitä velvollisuuksia. Sen on mahdollistettava kansalaisten tasa-arvoinen kohtelu. Hallinnon tulee perustaa toimintansa tietynlaiseen pitkäjänteiseen ajatteluun tai ennustettavuuteen myös tulevaisuudessa. On muistettava, että suomalainen hyvinvointiyhteiskunta pärjää vertailuissa, ja sitä jopa kadehditaan maailmalla. Vaikka puhutaan itseorganisoitumisesta, omin voimin tekemisestä ja omaehtoisesta toiminnasta, pohjoismaisen hyvinvointivaltion saavutuksia ei silti pidä romuttaa. Olennaista on, miten hallinto kytketään mukaan uusiin kansalaisten itsetekemisen ja osallisuuden muotoihin.

Kansalaistottelemattomuudesta tulee voimavara. Tällöin saattaa syntyä kansalaisten viihtyvyyttä ja yhteenkuuluvuutta edistäviä tapahtumia ja tekoja. Ravintolapäivä on erinomainen esimerkki positiivisesti kansalaistottelemattomuudesta.

Tulevaisuudessa hallinto voi toimia kuitenkin myös rationaalisena vastavoimana kansalaisten innokkuudelle. Hallinto joutuu myös tulevaisuudessa tekemään vaikeita päätöksiä ja ratkomaan hankalia ongelmia. Hallinnon on osattava toimia myötämielisesti ja empaattisesti, ei kaikkitietävästi. Poliittisten päättäjien empatiakykyä haastetaan uudella tavalla. Poliittikkaa tarvitaan hyvinvointiongelmiin määrittelyyn ja painopisteiden valintaan.

.

ICT:n mahdollistamaa hyvinvointia

ICT:n avulla on mahdollista kehittää hallintoa, mutta toteuttaa myös merkittäviä ihmisten arkea parantavia hankkeita. Jos mukaan otetaan vielä talkootyö, voimme visioida esimerkiksi palauttavamme kyläkoulut takaisin toimintaan. Myös ikäihmisten kotona asumista on mahdollista helpottaa ja pidentää ICT:n avulla.

Kansalaiset voivat auttaa ja kehittää hallintoa käyttämällä ICT:n tarjoamia mahdollisuuksia. Open 311 -protokollalla voi raportoida fyysisen ympäristön puutteista, esimerkiksi kuoppa kadussa, ja lähettää kännykällä viranomaisille ilmoituksen gps-tietoineen. Tulevaisuudessa on myös otettava käyttöön digitaalisen

hallinnon kehittämis- ja sovellusalustat. ICT-ratkaisut toimivat kun ne on kehitetty yhdessä niiden käyttäjien kanssa.

Hallinnollisia vientituotteita

Voimme kehittää avoimuuteen perustuvasta hallinnosta vientituotteen. Esimerkiksi Viro vie jo verkkodemokratiaa kehittyviin maihin. Suomen pitää kuitenkin toimia nopeasti, muuten joku muu käyttää mahdollisuudet hyväkseen.

Suomi voi myös rakentaa jo olemassa olevien aloitteiden, kuten Open Knowledge - festival, päälle ja viedä näitä aloitteita eteenpäin maailmalle. Tästä kertyy mainetta ja osaamista. Avoimen datan mahdollistamalla uusilla liiketoiminnoilla on mahdollisuus menestyä globaaleilla markkinoilla.

Osaamiset ja edellytykset

Tulevaisuuskuvan saavuttamisessa olennaista on kansalaisten asenteissa ja suhtautumisessa tapahtuva muutos. Vaatimusten esittämisen sijaan painottuu kyky tehdä ja löytää ratkaisuja. Tähän ei päästä koulutuksen avulla. Esimerkiksi koko Suomen kattava lupahallinnon digitalisointi, jossa asiakas voi seurata asiansa kulkua kuin postipakettia, lisää kansalaisten osallistumismahdollisuuksia.

Hallintoon tarvitaan myös joustavuutta ja hallintoa on kyettävä keventämään. Säädösten pitää olla sellaisia, että ne turvaavat mutta eivät kahlitse prosesseja. Hallintoa liikaa kuormittavista raportoinneista ja "hallintoa hallinnolle" -toiminnasta on luovuttava. Hallinnon tehtävänä on palvella kansalaisia ja yrityksiä. Kaiken lähtökohtana tulee olla kansalaisten hyvinvointi ja sitä koskevien ongelmien ratkaisu.

On kyettävä haastamaan nykyinen hallinto ja mietittävä, miten sitä voisi parantaa. Tehokas tapa tähän on kokeileminen. Kokeileminen edellyttää epävarmuuden ja keskeneräisyyden sietämistä ja epäonnistumisen hyväksymistä. Keskeneräisyyttä on joskus myös pidettävä yllä, jotta kansalaiset pääsevät mukaan palvelujen viimeistelyyn. Tärkeää on ideoiden tunnistaminen ja riskin ottaminen.

Tulevaisuudessa edellytetään avoimen datan ymmärtämistä ja hyödyntämistä hallinnossa. Virkamiesten ja kansalaisten joukosta on löydyttävä riittävästi ICT-osaamista. Kansalaisista tulisi muodostaa yhteisönsä osaajaryhmä, jossa kaikki tukevat toisiaan.

Opetuksessa on huolehdittava riittävien ICT-valmiuksien antamisesta kaikilla koulutustasoilla. Tällöin ICT-osaajia on entistä enemmän, minkä seurauksena erityinen osaajaryhmä käy yhä tarpeettommammaksi. Tulevaisuudessa tarvitaan ICT:n erityisosaajia, mutta myös jokainen suomalainen tarvitsee riittävän vahvat ICT-perustaidot.

Vahvuudet

- Tulevaisuuskuva ei ole irrallaan muualla tehdyistä uudistushankkeista, vaan tukee ja vauhdittaa jo aloitettuja kokeiluja ja kehityssuuntia

Heikkoudet

- Hallinnon ja politiikan epäselvät roolit
- Itsenäinen ja omatoiminen kansalainen voi kyseenalaistaa jopa verojen maksun
- Suomen muuttuminen hyväntekeväisyysyhteiskunnaksi
- Hyvinvointiyhteiskunnan sydänarvojen katoaminen

Mahdollisuudet

- ICT keventää hallintoa kansalaisten suuntaan
- ICT:n kehityksen myötä kansalaisten on helppo vaikuttaa hallintoon
- ICT mahdollistaa räätälöinnin ja asiakkaiden tarpeisiin vastaamisen tehokkaasti
- Vuonna 2030 kansalainen voi olla oma-aloitteinen ja yhteisöllinen ja mieltää itsensä voimavarana

Uhat

- Bitcoinin vaikutus verotuksen toteutumiseen
- Teknologian, esimerkiksi robotiikan, vaikutus työhön
- Perinteinen politiikka ja sen prosessit eivät tue jatkuvaa demokratiaa

- Hallinto ei uudistu, kansalaisuus ja toimijuus eivät sovi yhteen vanhan hallinnon kanssa
- Mikä on politiikan ja edustuksellisen demokratian rooli tekemisen demokratiassa?
- ICT:n luomat huonosti toimivat prosessit ja jäykät systeemit
- Hallinnolla paljon työtä turvallisuudesta huolehtimisessa
- Hallinnon keskittyminen ongelmien ratkaisuun, ei ennaltaehkäisyyn